

ELEMENTÄR - SVÅRARE FÄRGGENETIK

Del 5

av Maria Grönkvist

**Det har blivit dags för den sista delen av min artikelse-
rie. Denna gång tänkte jag delge er läsare mina funde-
ringar angående en del färger, ge ett exempel på
testparning eller; hur man får reda på vad föräldrarna
till en kull har för dolda färganlag genom att titta på
färgerna som deras ungar fått. Till sist även lite om de
olika teckningsvarianternas genupsättning.**

PLATINA/LILAC

I förra HR stod det att läsa, i den amerikanska artikeln om den blå färgen, att de i USA kallar råttor med genupsättningen aabdd för "platina". Jag blev lite vilse när jag läste detta då den genupsättningen ska ge färgen lilac, enligt de genetikböcker/tidningsartiklar jag har läst. Färgen lilac finns ju också i USA och då undrar jag vad den färgen har för genupsättning. Kan det vara så att deras lilac är densamma som vår, dvs en blekt mink? Vilket i sådana fall innebär att färgen platina är den, enligt litteraturen, egentliga färgen lilac.

BLUE - SRS´ursprungliga

Jag tycker det är dags att konstatera att den "nya" blå färgen som dykt upp inte är samma som den "gamla" blå färgen. Den "nya" blå färgen är recessiv och orsakas av

genen "d" i dubbel uppsättning. För att hålla isär begreppen har jag börjat beteckna den "gamla" blå färgen som "nn". Jag vet inte ännu om färgen är beroende av några andra gener för att dyka upp, men troligtvis nedärvs den enkelt recessivt. Det kanske vore bra om vi hade olika namn på de blå färgerna så att man slapp skriva den "gamla" och den "nya" hela tiden, eller vad tycker ni medlemmar? I dagens läge tycker jag dock att de två nyanserna kan fortsätta att gå i samma klass på utställningarna, även om de egentligen är två olika färger. Det viktigaste är ju (tycker jag) att färgen är jämn och att den verkligen är blå, oavsett nyans.

BLACK EYED WHITE

Ett stort problem med de svartögda vita är att de ofta får färgade fläckar. Fläckar som kan dyka upp så sent som sex (6) månader efter födseln. 'En annan uppfödare' och jag diskuterade detta problem för några år sedan, och vi hade faktiskt dragit samma slutsats till hur man skulle gå tillväga för att lösa det här problemet. Vi hade båda lagt märke till att vi fick fler bra svartögda vita om vi blandade in den blå (den gamla) färgen, som tydligen hade en ordentlig blekande effekt. Om vi däremot blandade in färgerna lilac och mink blev det fler missfärgade råttor i kullarna. Vi fick naturligtvis råttor med blå fläckar också, men dessa fläckar var alltid på plats redan när råttan var fyra veckor, vilket de inte alltid var när råttan hade anlag för lilac/mink. En hona som jag har fött upp och som var helt vit som liten hade vid ca 4 månaders ålder utvecklats till en mink capped!!

Jag tror att den ”nya” blå färgen har samma effekt på de svartögda vita som färgerna lilac/mink och jag skulle gärna vilja få reda på om någon uppfödare kommer fram till ett annat resultat.

GOLDCREAM

I HR 67 skrev ’två uppfödare’ om färgen goldcream. Jag har forskat lite med hjälp av stamboken och måste hålla med ’en annan uppfödare’ om att färgen är en nerblekt lynx. När man blandar färgerna cinnamon/lilac och fawn får man vad jag tror är en råtta i färgen goldcream med genuppsättningen: AA BB DD mm nn rr.

AA BB DD mm NN RR - cinnamon

aa BB DD mm nn RR - lilac (blekt mink)

AA BB DD mm nn RR - lynx (blekt cinnamon)

AA BB DD MM NN rr - fawn

AA BB DD mm nn rr - goldcream (blekt lynx)

Den troliga anledningen till att färgen goldcream är så svår att få fram beror antagligen på att det krävs att tre recessiva anlag dubbleras innan färger ger sig till känna. Dessa tre recessiva anlag är mink (mm), rubin ögon (rr) och en blekande gen (nn). (Den lynx som nämns här är den färg som en uppfödare fick fram för många år sedan genom att blanda cinnamon och lilac. Enligt den litteratur som jag har läst så är lynx egentligen en nerblekt chokladagouti; AA**bb**dd.)

GRAPHITE

När man parar en graphite med en blue får man black, detta innebär att dessa två färger inte kommer från samma gen, men att de båda hör till den svarta gruppen. Både graphitegenen och genen för den blå färgen är recessiv och för att hålla isär dessa båda har jag börjat kalla graphitegenen "gg".

I artikeln "Den blå råttan" i förra HR stod det att den senaste varianten de fått fram i USA, silver blue, troligtvis är en kombination mellan färgerna russian blue och blue. Om russian blue är vår graphite färg, så kan vi också så småningom få fram denna nya färg. Vi får i sådana fall ändra på namnet eftersom "silver blue" i Sverige betyder en silvrerad blue.

TESTPARNING

Vilka färger kommer ungarna att få när jag parar en cinnamon hona med en hane i färgen blue?

Cinnamon: **AA** BB CC **DD** PP RR **mm** pepe

Blue: **aa** BB CC **dd** PP RR **MM** pepe

Om man tittar på deras genuppsättning kan man konstatera att det måste bli ungar i agouti; Aa BB CC Dd PP RR Mm pepe.

När ungarna kommer visar det sig att föräldrarna givit upphov till fyra (4) olika färger; agouti, cinnamon, black och mink. Hur gick det till? Jo, föräldrarna hade dolda anlag och deras genuppsättning var i själva verket:

Cinnamon: **Aa BB CC DD PP RR mm** pepe

Blue: **aa BB CC dd PP RR Mm** pepe

Dvs. cinnamon honan hade anlag för den svarta gruppen (a) och den blå hanen hade anlag för mink (m). Jag kan inte till 100% konstatera att föräldrarna inte hade några fler dolda anlag då en enstaka kull inte ger tillräckligt med underlag för en sådan statistik. Men när det verkligen dyker upp en recessiv färg i en kull, då kan jag konstatera att bägge föräldrarna måste vara bärare av detta anlag.

DE OLIKA TECKNINGARNAS GENER

Min artikelserie har handlat om färggenetik därför att jag tycker att det är enklare att lära ut än teckningarnas nedärvning. Det finns genetiska koder även för teckningar, men det är egentligen en kod med olika variationer över vilka jag inte har full kontroll. Någon annan medlem kanske har greppat teckningsgenetiken och kan skriva en artikel om den, annars får jag återkomma när jag lärt mig mer.

I vilket fall som helst så har jag fött upp råttor i en del tecknade varianter och kommit fram till att det är mycket svårt att få fram bra teckningar. Det kan säkert övriga uppfödare som håller på med teckningsvarianterna hålla med om. Det går t ex inte att välja ut två bra tecknade djur och tro att man ska få bra tecknad avkomma. Slumpen kan i och för sig göra att avkomman blir bra, men oftast får man en salig

blandning av dåligt-, ok-, någorlunda-, ganska bra- och bra teckningar. Detta beror på polygenerna som kontrollerar hur mycket vitt det tecknade djuret kommer att få, och polygenerna är mycket nyckfulla. Det är min erfarenhet att de bästa tecknade djuren kommer från parningar mellan två extremer.

T ex: En self black eyed white x self black, (bägge med variegated föräldrar) kan ge mycket bra variegateds. Två dåliga hoodeds, en med för smal sadel och en med för bred, kommer troligtvis att ge några ungar som liknar mamman och några som liknar pappan och några som är mittemellan, dvs bra hoodeds.

Sammanfattningsvis skulle jag vilja säga att när det gäller teckningsavel så är det viktigt att veta vad som ligger ett par generationer bakåt i stamtavlan, för att överhuvudtaget kunna göra någon trovärdig gissning på vad som kommer att produceras efter två råttor. Att veta vad som ligger mycket långt bakåt spelar mindre roll.

Trots det jag skriver härövan anser jag i princip att vi borde kunna få en bättre kontroll över vad vi får i våra tecknade kullar om vi hela tiden använder bra föräldradjur. Anledningen till att vi får så blandade kullar kan ju faktiskt bero på våra råttors brokiga bakgrund...

Ur HR nr 69/December 1996

Copyright © 1996

Svenska Rättsällskapet (SRS) och Maria Grönkvist

Detta verk är skyddat enligt lagen om upphovsrätt

All kopiering förbjuden.